

TAALELEIDSPLAN

CONNECT COLLEGE ECHT

OKTOBER 2018

"Taalbeleid gaat over een school die zichzelf op het vlak van taal in vraag stelt en ernaar streeft om beter te doen. Als het streven stilvalt, is het taalbeleid dood."

(VAN DEN BRANDEN, 2010, p. 13)

INHOUDSOPGAVE

1. ALGEMEEN DOEL	3
2. AANLEIDING	4
2.1 LEERLINGEN	4
2.2 DOCENTEN	4
2.3 BEPERKINGEN	4
3. DOELEN	5
3.1 LEESKILOMETERS	5
3.2 WOORDENSCHATONDERWIJS	5
3.3 TAALVERZORGING	6
3.4 REFERENTIE-NIVEAUS TAAL	7
4. VOOR WIE?	8
5. RESULTATEN	9
6. ACTIVITEITEN	10
6.1 TOETSING	10
6.1.1 DIA-TAAL	10
6.2 RESULTATEN	11
6.2.1 0-METING	11
6.2.2 ONDERBOUW	11
6.3 BEVORDEREN LEZEN	11
6.4 ACTIEPUNTEN	12
6.4.1 KORTE TERMIJN	12
6.4.2 LANGE TERMIJN	12
7. EVALUATIE	13

1. ALGEMEEN DOEL

Het Connect College ontwikkelt een schoolbreed taalbeleid om de taalvaardigheid van leerlingen te verbeteren (door aan de referentiekaders te voldoen) zodat uiteindelijk de (eindexamen)resultaten verbeteren. Er bestaat een sterke relatie tussen leesvaardigheid en (eindexamen)resultaten. Zo worden de referentieniveaus gebruikt bij de ontwikkeling van centrale examens en syllabi. Om schoolprestaties te verbeteren is aandacht voor taal bij alle vakken daarom belangrijk.

Leesattitude onder leerlingen in Nederland is extreem laag (Pisa 2009-2012). Leerlingen willen niet lezen en kunnen niet lezen, waardoor ze onvoldoende profiteren van het onderwijs op school en slechte (eindexamen)resultaten behalen. Het is onze taak leerlingen te ontwikkelen tot 'lezers'.

Ook rondom de discussietafel van onderwijs 2023 speelt taalvaardigheid een belangrijke rol:

- Taal wordt gezien als onderwijsinstrument
- Taal wordt gezien als instrument om kennis te construeren
- Taal wordt gezien als onmisbaar in een hoogwaardig functionerende maatschappij
- Goede taalbeheersing wordt gezien als de sleutel om mee te doen in de samenleving

Kortgezegd zijn taal en leren onlosmakelijk met elkaar verbonden. Om de schoolprestaties te verbeteren is aandacht voor taal bij alle vakken noodzakelijk. Tegelijk met vakinhoud ontwikkelen leerlingen hun taalvaardigheid. Taal hoort daarom niet alleen thuis bij docenten Nederlands, maar bij alle docenten.

2. AANLEIDING

Hoe groot is het taalprobleem op het Connect College momenteel?

2.1 LEERLINGEN

- Begrijpen van (toets)vragen
- Weinig interesse in lezen
- Geringe woordenschat
- Moeite met begrijpend lezen
- Spel- en taalfouten

2.2 DOCENTEN

- Onbewustheid van onduidelijke en moeilijke toetsvragen
- Gaan niet eenduidig om met taalfouten van leerlingen
- Zien taal niet als een belangrijk onderdeel van hun eigen vak

2.3 BEPERKINGEN

- Tijd
- Motivatie om gericht te werken aan taal bij collega's en leerlingen
- Geen schoolbrede afspraken ten opzichte van taalverzorging
- Gebruik van sociale media beïnvloed het taalgebruik van leerlingen

3. DOELEN

Specifiek willen we vooral de leesvaardigheid van leerlingen vergroten en docenten vaardiger maken in taalbewust lesgeven (oftewel, dat ze meer aandacht besteden aan taal in de les) zodat zij de taalvaardigheid van leerlingen vergroten. Dit willen we bereiken door leerlingen leeskilometers te laten maken en meer aandacht te besteden aan woordenschatdidactiek. Verder moet er meer aandacht voor taalverzorging bij alle vakken zijn en moeten de referentieniveaus tussen de gebruikte methoden en toetsen met elkaar overeenkomen.

3.1 LEESKILOMETERS

Leerlingen moeten op school naast het ‘schoolse lezen’ meer aan zogenaamd ‘rijk lezen’ en ‘natuurlijk/gewoon lezen’ doen. Dit heeft tot positief gevolg dat leerlingen verschillende teksten lezen, hun eigen teksten meebrengen, wat te kiezen hebben, samenwerken, een woordenschat opbouwen, en worden opgevoed tot lezer. De taalcoördinator heeft een reader gemaakt waarin tips worden gegeven voor hoe er meer aan rijk en natuurlijk lezen gedaan kan worden bij alle vakken. Tevens worden hier tips gegeven voor het vergroten van leesmotivatie bij leerlingen.

Om leerlingen meer te laten lezen zijn er in de brugklas en tweede klas een aantal vaste leesmomenen gepland. In schooljaar 2018-2019 wordt dit ook in de derde klas en in de bovenbouw ingevoerd. Tijdens uitval en proefweken wordt er verder van leerlingen in de onderbouw verwacht dat ze een leesboek (of leerwerk) bij zich hebben voor het geval ze eerder klaar zijn met een toets.

Daarnaast lezen leerlingen uit de eerste en tweede klas tijdens de Nederlands lessen de eerste 10 minuten uit een zelfgekozen boek. In de ideaalsituatie leest de docent deze tijd ook.

3.2 WOORDENSCHATONDERWIJS

Het is belangrijk dat er wordt gewerkt aan effectief woordenschatonderwijs. De eerste stap hierin is dat docenten zich *bewust* zijn van verschillende soorten moeilijke woorden: niet-frequente alledaagse woorden, figuurlijk taalgebruik, schooltaalwoorden, vaktaalwoorden, en woorden buiten de belevingswereld van leerlingen. Leerstof moet zo aangeboden worden dat leerlingen verbanden kunnen leggen met woorden die ze al kennen. Dit kan bijvoorbeeld door te werken met synoniemen en antoniemen.

Ook is het belangrijk dat docenten van te voren de belangrijkste vakbegrippen en schooltaalwoorden selecteren, woorden die nodig zijn om teksten en opdrachten te begrijpen.

Bijvoorbeeld de betekenis van *functie* bij verschillende vakken, *samenvatten*, *beargumenteren*, maar ook *democratie*, *fotosynthese*, *integreren*, *beredeneer*, *leg uit*. Taak van docenten is er niet te snel van uit te gaan dat leerlingen een woord wel kennen. In de syllabi 2019 voor wiskunde en natuurkunde is een nieuwe (gecombineerde) lijst met examenwerkwoorden opgenomen. Voor de MVT in de bovenbouw wordt gebruik gemaakt van de woordenlijsten van Stichting Studiebegeleiding Leiden. In de toekomst willen we deze lijsten laten inbinden en aan het begin van het eindexamenjaar uitdelen aan leerlingen.

In de reader die de taalcoördinator heeft gemaakt wordt ook aandacht besteed aan de rol van woordenschatverwerving en woordenschatstrategieën in de les. Als dit werkt willen we graag stappenplannen op posters zetten en ophangen in lokalen om het zichtbaarder te maken voor leerlingen.

3.3 TAALVERZORGING

Er gelden schoolbrede afspraken omtrent taalverzorging:

- Antwoorden in toetsen beginnen met een hoofdletter en eindigen met een punt. Verder strepen docenten taalfouten zoveel mogelijk aan. Dat wil echter *niet* zeggen dat alle vakdocenten spelling meerekenen bij de beoordeling.
- Al het werk dat naar buiten gaat of aan de muur komt te hangen is geformuleerd in correct Nederlands. Voordat werk naar buiten gaat wordt het eerst gecontroleerd door collega Nederlands Bert Zeelen.
- De docent is model als het om spelling en formuleren gaat. Dat wil dus *niet* zeggen dat alle docenten een verplichte spellingtoets moeten doen. Het gaat erom dat docenten laten zien dat ze het goed willen doen.

Op het Connect College denken we dat het zinvol is om de lay-out van (schoolexamen)toetsen zoveel mogelijk te laten lijken op de examens van Cito. Het biedt structuur voor leerlingen. In het schooljaar 2016-2017 is er daarom begonnen met het maken van een aantal afspraken voor de lay-out van toetsen.

- Lettertype Arial 12
- Vaste informatie bovenaan eerste pagina: vak, datum, leerstof, duur, docent, aanwijzingen (totaal te behalen punten, toegestane hulpmiddelen, vakspecifieke aanwijzingen).
- Per vraag is het aantal te behalen punten vermeld.
- De vragen zijn genummerd.
- Opgaven zijn op één pagina afgedrukt.
- Tekeningen en schema's zijn goed leesbaar.

De taalcoördinator bekijkt regelmatig of secties zich aan deze afspraken houden en de locatiedirecteur herinnert secties hieraan tijdens de sectievergaderingen.

3.4 REFERENTIELEVELS TAAL

Taalvaardigheden komen bij alle vakken aan bod. Methode en toetsen moeten worden gecontroleerd om te kijken of het niveau klopt. Het is belangrijk erop te letten dat leerlingen bij het maken van toetsen en schoolexamens geen fouten maken door te moeilijk of te vaag taalgebruik. Het taalgebruik in toetsvragen en -bronnen moet aansluiten op het niveau dat leerlingen op dat moment hebben.

4. VOOR WIE?

Het taalbeleid is vooral bedoeld voor de leerlingen. We zorgen ervoor dat ze binnen hun schoolcarrière zonder veel overlap, breuken, of hiaten kunnen doorstromen naar de volgende leerjaren en bereiden hen voor op het vervolgonderwijs en hun verdere rol in de maatschappij.

Er wordt vanuit vier niveaus aandacht geschonken aan het taalbeleid:

- Het directieniveau
- Het teamleider niveau
- Het niveau van de taalcoördinator
- Het docentniveau

5. RESULTATEN

We willen op het Connect College zelfstandige leerlingen die voldoende taalvaardig zijn om een goed examen te kunnen maken en die succesvol hun vervolgopleiding kunnen doorlopen.

Op de lange termijn:

- We zijn een taalbewuste school.
- Leerlingen lezen beter en halen daardoor betere (eindexamen)resultaten.

Op de korte termijn:

- Docenten houden bij het maken van toetsen rekening met het taalgebruik (bijv. het formuleren van toetsvragen) en de lay-out van de toets.
- Leerlingen maken leeskilometers.
- Leerlingen breiden hun vocabulaire uit.
- Docenten zijn in staat taalbewust les te geven om zo de taalvaardigheid van leerlingen te vergroten.
- Docenten en leerlingen zien het nut in van het vergroten van de taalvaardigheid.

6. ACTIVITEITEN

In het schooljaar 2015-2016 hebben we het taalbeleid op het Connect College nieuw leven ingeblazen. Dat jaar stond vooral in het teken van opstarten, overleggen en plannen maken. In de schooljaren daarna zijn we begonnen met het afnemen van Diataal toetsen, zijn we een vaste lay-out gaan volgen bij toetsen, en zijn we in verschillende leerjaren gaan focussen op het maken van leeskilometers door leerlingen. Ook hebben we aandacht besteed aan de verschillende PTA's bij de MVT. Er is besproken hoe leerlingen voor worden bereid op hun CSE, wat er door de jaren heen getoetst wordt, en hoe we toetsen voor de eindexamenleerlingen het beste kunnen spreiden over het jaar. In schooljaar 2018-2019 staan de volgende punten op de agenda:

- Docenten informeren over taalbewust lesgeven
- Evalueren gebruik vaste lay-out voor toetsen
- Afspraken omtrent leesmomenten in de verschillende leerjaren kortsluiten met teamleiders, mentoren, en vakdocenten. Leesmomenten in klas 3 invoeren.
- Evalueren leesmomenten mentoruren bovenbouw
- Aan de slag met Diataal toetsen: Diaplus? Taalatelier?
- MVT secties, met name Engels: hoe krijgen we de CSE resultaten omhoog?

6.1 TOETSING

Hoe wordt het taalvaardigheidsniveau van leerlingen getoetst op het Connect College?

6.1.1 DIATAAL

1. Vanaf 2015-2016 wordt Diataal gebruikt in de brugklassen.
2. Sinds 2016-2017 wordt de Diatekst toets ook afgenomen in de tweede klas. Daarnaast wordt ook de Diataal toets voor Engels afgenomen. Dit besluit is gemaakt omdat afname weinig tijd in beslag neemt en we op deze manier snel inzicht krijgen in het leesvaardigheidsniveau van leerlingen bij Engels.
3. Toetsen worden afgenomen in de activiteitenweek (maart/april). Er wordt nu bekeken of dit niet in september gedaan kan worden.

6.2 RESULTATEN

Wat wordt er gedaan met de toetsresultaten?

6.2.1 0-METING

Veel leerlingen hebben in groep 8 een taaltoets gemaakt waarbij ze aan referentieniveaus gekoppeld zijn geworden. De resultaten van deze toets kunnen gebruikt worden als 0-meting. Het probleem is echter dat de resultaten hiervan per leerling afzonderlijk bekeken moeten worden (= tijdrovend werk), niet iedereen dezelfde toets heeft gemaakt, en überhaupt niet alle leerlingen een toets hebben gemaakt. Diataal biedt een gratis 0-meting aan het voor het eerste jaar. De taalcoördinator bekijkt of we hier gebruik van kunnen gaan maken. De resultaten van de toetsen in de activiteitenweek worden naar de Nederlands en Engels sectie gecommuniceerd zodat zij inzicht krijgen in het taalniveau van leerlingen en hier ook aan kunnen werken. DiaToets werkt momenteel aan een manier waarop resultaten van leerlingen automatisch in Magister gezet kunnen worden zodat mentor, vakdocenten, leerling, en ouders dit kunnen inzien.

6.2.2 ONDERBOUW

Op basis van de resultaten van de Diatekst toets gaan leerlingen in de toekomst aan de slag met Diaplus (het extra materiaal dat Diataal aanbiedt). We zijn aan het bekijken of we een taalatelier kunnen oprichten in een KWT-uur waarin taalzwakke leerlingen aan de slag kunnen.

6.3 BEVORDEREN LEZEN

We willen dat leerlingen meer lezen. Daarom zijn er een aantal afspraken gemaakt

- Onderbouw: tijdens de mentoruren wordt er iedere les minimaal een kwartier gelezen. Het is de bedoeling dat leerlingen zelf materiaal meenemen in de vorm van een leesboek, krant, of stripboek.
- Onderbouw: de eerste 15 minuten van de Nederlands les wordt er door iedereen gelezen, ook door de docent.
- Bovenbouw: per periode moeten alle leerlingen (minimaal) twee lessen (dit komt neer op zes lessen op jaarbasis) lezen in (verplichte) boeken voor de MVT.
- Indien er bij lesuitval geen huiswerk in Magister staat, gaan onderbouwleerlingen 'verplicht' lezen uit een eigen leesboek.

De taalcoördinator bekijkt of we, net zoals in de bovenbouw, met leesperiodes of leesmaanden kunnen werken en of het haalbaar is dat leerlingen een opdracht of toets maken naar aanleiding van het gelezen boek.

6.4 ACTIEPUNTEN

Wat zijn de plannen op de korte en lange termijn?

6.4.1 KORTE TERMIJN

- Aan de slag met Diataal (kerst 2018): gratis 0-meting brugklas, Diatekst resultaten maart/april, mogelijkheid Diaplus – EBn + ABu
- Opstarten taalatelier – EBn + DHm
- Hoe kunnen CSE cijfers MVT verbeterd worden? – MVT secties

6.4.2 LANGE TERMIJN

- Opstarten taalatelier
- Referentieniveaus taal (methode + toetsen)
- Taal zichtbaarder in de school laten terugkomen door middel van posters en boekjes voor leerlingen
- Nadenken over overgang klas 3 naar 4. Leerlingen met lees- en taalproblemen eruit pikken (in overleg met vakdocenten) en in klas 4 verplicht lessen leesvaardigheid laten volgen?
- Middag organiseren voor taalbeleid waarin workshops voor docenten worden aangeboden?
  1. Evalueren: hoe gaat het tot nu toe?
  2. Hoe geef ik taalbewust les?
  3. Wat zijn de verschillende referentieniveaus?
  4. Analyseren van elkaars toetsen (en koppelen aan referentieniveaus)
  5. Analyseren van methoden (en koppelen aan referentieniveaus)

7. EVALUATIE

In eerste instantie zijn we al tevreden als we een aantal zaken in gang hebben gezet (*Plan* en *Do*), maar het is belangrijk daarna ook te evalueren en daarop te handelen (*Check* en *Act*). We zijn daarom van plan ieder kwartaal kort te evalueren. Belangrijk is dat hierbij de juiste mensen worden betrokken (collega's die zicht hebben op hoe het gaat).

Reflectie- en evaluatiemomenten

- Gesprekken tussen ABu, RWe, DHm, EBn
- ABu met mentoren brugklas en brugklasteam
- DVr / JCr met mentoren tweede klas en team
- EBn met OOP studiehuis